

1770 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Binnen het kader van het Vijfmogendhedenverdrag heeft zich een nauwe samenwerking op sociaal terrein, in het bijzonder ook op het terrein der sociale verzekering, ontwikkeld. Deze samenwerking op het gebied der sociale verzekering vindt haar grondslag in artikel 2 van het Verdrag van Brussel, waarin onder meer wordt bepaald, dat de verdragsluitende landen zich zullen beijveren om zo spoedig mogelijk verdragen inzake de sociale zekerheid met elkaar te sluiten.

Het tussen de landen van het Verdrag van Brussel gevoerde overleg heeft ertoe geleid, dat voorbereidingen werden getroffen en besprekingen werden gevoerd tussen die landen, welke met elkaar nog geen verdrag inzake de sociale zekerheid hadden gesloten. Van Nederlandse zijde is te dezer zake overleg gepleegd met Engeland, Frankrijk en Luxemburg; met België was reeds eerder een verdrag tot stand gekomen. Het hierbijgaande, op 7 Januari 1950 tussen Frankrijk en Nederland gesloten verdrag is een der eerste der op dit terrein bereikte resultaten. Met Luxemburg werd op 7 Juli 1950 een overeenkomstig verdrag gesloten, terwijl een met Engeland te sluiten verdrag zich in een gevorderd stadium van voorbereiding bevindt.

Het is de bedoeling, dat de bilaterale verdragen tussen de landen van het Vijfmogendhedenverdrag overkoepeld worden door het op 7 November 1949 door de Ministers van Buitenlandse Zaken van de vijf landen gesloten multilateraal verdrag betreffende de sociale zekerheid. Dit multilateraal verdrag, hetwelk binnenkort ter goedkeuring aan de Staten-Generaal zal worden aangeboden, strekt er toe de voordelen der onderling gesloten bilaterale verdragen mede ten goede te doen komen aan de onderdanen van elk der vijf landen.

Aan het verdrag tussen Nederland en Frankrijk ligt in de eerste plaats ten grondslag het beginsel der gelijkstelling van elkanders onderdanen ten aanzien van elk der nationale wetgevingen. De toepassing van dit beginsel brengt mede, dat een Nederlander in Frankrijk ten aanzien van de sociale verzekeringswetgeving op gelijke wijze behandeld wordt als een Fransman, terwijl omgekeerd een Fransman in Nederland ten opzichte van de Nederlandse wetgeving dezelfde aanspraken heeft als een Nederlander. Toepassing van dit beginsel levert voor wat de Nederlandse wetgeving betreft geen moeilijkheid op, wijl onze wetgeving over het algemeen de voordelen der sociale verzekering niet afhankelijk stelt van de nationaliteit van de verzekerde.

In de tweede plaats gaat het verdrag uit van de territoriale werking der nationale wetgeving. Het beperkt de werking van elk der nationale wetgevingen in beginsel tot het territoir van elke staat. Dit beginsel is neergelegd in het eerste lid van artikel 3, waar bepaald wordt, dat arbeiders, die in een der beide landen werkzaam zijn, onderworpen zijn aan de wetgeving van het land, waar zij hun arbeid verrichten.

Vervolgens is het verdrag gebaseerd op de gedachte, dat voor de beoordeling van de aanspraak op uitkering verzekeringsstijfvakken, in het ene en het andere land vervuld, worden samengegeld. De aanspraken uit de sociale verzekering zijn meermalen afhankelijk van de duur der verzekering. Wanneer nu ten aanzien van een arbeider, die op verschillende tijdvakken in verschillende landen verzekerd is geweest, de verzekeringsperioden, in beide landen doorgebracht, voor de beoordeling van de aanspraak op uitkering in beide landen worden samengeteld, zal dit de aanspraken op uitkering in vele gevallen gunstig beïnvloeden. Dit beginsel van het samenstellen van verzekeringsperioden is neergelegd in de artikelen 5, 6, 7, 8, 9 en 14 van het verdrag.

De mogelijkheid bestaat, dat de toepassing van het verdrag tengevolge van de van elkaar uiteenlopende bepalingen der nationale wetgevingen leidt tot dubbele aanspraak op uitkering. Deze dubbele uitkeringen moeten echter worden voorkomen. Daartoe is het tweede lid van artikel 26 de bepaling opgenomen, dat de bevoegde autoriteiten der verdragsluitende landen, zo daartoe aanleiding bestaat, bij wederzijds accoord maatregelen treffen om deze samenloop te voorkomen.

Artikel 1

Dit artikel regelt de gelijkstelling van Nederlandse en Franse onderdanen ten aanzien van de toepassing der in beide landen voor de loonarbeiders geldende sociale verzekeringswetgeving. In artikel 2 wordt nader aangeduid, tot welke takken van sociale verzekering het verdrag zich uitstrekt.

Hoewel het verdrag zijn werking in beginsel beperkt tot de loonarbeiders, worden niettemin aan Nederlandse zelfstandigen de voordelen gewaarborgd van de in Frankrijk voor niet-werknemers geldende regelingen inzake kinderbijslag.

Artikel 2

In dit artikel wordt een opsomming gegeven van de takken der sociale verzekering, waarop het verdrag betrekking heeft, te weten:

1. de ziekengeld- en ziekenfondsverzekering;
2. de verzekering inzake uitkering bij moederschap;
3. de ouderdomsverzekering;
4. de invaliditeitsverzekering;
5. de weduwen- en wezenverzekering;
6. de verzekering tegen ongevallen en beroepsziekten;
7. de kinderbijslagverzekering;
8. de regeling inzake de pensioenen der mijnwerkers.

Artikel 3

In het algemene deel dezer Memorie is reeds opgemerkt, dat het verdrag in beginsel uitgaat van de territoriale werking der nationale wetgeving. Dit beginsel is uitgewerkt in het eerste lid van artikel 3, waarin wordt bepaald, dat werknemers — waarmede blijkens artikel 1 bedoeld worden werknemers, die Frans of Nederlands onderdaan zijn — die in een van beide landen werkzaam zijn, onderworpen zijn aan de wetgeving van het land, waar zij hun arbeid verrichten. Consequente en strikte toepassing van het territorialiteitsbeginsel zou in bepaalde gevallen tot een weinig praktische en mitsdien minder wenselijke regeling kunnen leiden. In het geval b.v., dat een Nederlandse arbeider gedurende enkele maanden voor een Nederlandse werkgever arbeid verricht in Frankrijk, is het voor de hand liggend, op deze arbeider de Nederlandse wet van toepassing te doen blijven. Het omgekeerde dient te geschieden ten aanzien van een Franse arbeider, die voor een Franse werkgever voor korte tijd in Nederland komt werken. Voor deze gevallen is in het tweede lid, onder a, van artikel 3 bepaald, dat de wetgeving van het land, waar de arbeider tot dusverre werkzaam was, van toepassing blijft. Deze uitzonderingsbepaling op de algemene regel, dat van toepassing is de wet van het land, waar de arbeid wordt verricht, geldt echter alleen dan, wanneer de arbeid in het buitenland vermoedelijk niet langer zal duren dan zes maanden. Duurt tengevolge van onvoorziene omstandigheden de tewerkstelling in het andere land langer dan zes maanden, dan is na afloop van die termijn op de betrokken werknemer van toepassing de wet van het land, waar hij werkt. Nochtans is de mogelijkheid open gehouden om in een dergelijk geval met toestemming van de regering van het land, waar de arbeid wordt verricht, op de betrokken werknemer bij wijze van uitzondering van toepassing te doen blijven de wetgeving van het land, welke tot dusverre op hem van toepassing was.

Een tweede categorie van werknemers, ten aanzien van wie wordt afgeweken van het territorialiteitsbeginsel, is het rijdend of varend personeel van vervoersondernemingen. Dit personeel blijft steeds, ook wanneer het werkzaamheden verricht in een ander land, onderworpen aan de wetgeving van het land, waar de zetel der onderneming gevestigd is.

Vanwege het Internationaal Arbeidsbureau wordt een bijzondere regeling voorbereid inzake de sociale verzekering van het Rijnvaartpersoneel. In een aan het onderwerpelijke verdrag toegevoegd protocol is daarom het voorbehoud gemaakt, dat een eventuele bijzondere regeling voor het Rijnvaartpersoneel voorrang heeft boven de bepalingen van dit verdrag.

Artikel 4

Dit artikel verklaart de algemene regel van de territoriale werking der wederzijdse wetgeving van toepassing op het in Frankrijk of Nederland werkzame personeel in Nederlandse of Franse diplomatieke of consulaire dienst, alsmede op het personeel in persoonlijke dienst van aan die diplomatieke en consulaire posten verbonden ambtenaren. Diplomatieke of consulaire beroepsambtenaren vallen evenwel buiten de werking van het verdrag.

In het tweede lid is de mogelijkheid opengehouden om b.v. voor de Franse chauffeur, die in dienst van de Franse Ambassade of de Franse Ambassadeur tijdelijk in Nederland werkzaam is, een regeling te treffen, dat op deze gedurende zijn tijdelijke werkzaamheid in Nederland, ook al is deze van langere duur dan zes maanden, de Franse wetgeving van toepassing blijft.

Artikelen 5, 6, 7 en 8

De artikelen 5, 6 en 8 bevatten enige bijzondere bepalingen met betrekking tot de uitkeringen bij ziekte, moederschap en overlijden (begravenisuitkering) ten aanzien van arbeiders, die verhuisd zijn van Frankrijk naar Nederland of omgekeerd. Op deze arbeiders is als regel de wetgeving van het nieuwe land van toepassing. Echter kunnen deze arbeiders aan die wetgeving alleen aanspraken ontlenen, indien zij in het nieuwe land arbeid hebben verricht en zij overigens voldoen

aan de voorwaarden voor aanspraak op uitkering ingevolge de wetgeving van het nieuwe land dan wel voldaan hebben aan de voorwaarden van de wetgeving van het land, hetwelk zij hebben verlaten. Ten aanzien van de verstrekkingen bij ziekte geldt nog in het bijzonder de voorwaarde, dat de ziekte moet zijn ontstaan na aankomst in het nieuwe land. De gedachte, welke aan deze laatste voorwaarde ten grondslag ligt, is, dat het niet redelijk is, dat arbeiders, die bij hun aankomst in het nieuwe land reeds ziek zijn, reeds aanstonds aanspraak op verstrekkingen zouden kunnen maken ten laste van de verzekeringsorganen van dat land.

Artikel 6 bevat een regeling inzake de verstrekking van geneeskundige behandeling aan de gezinsleden van een arbeider, voor het geval deze zich bevinden in het ene land en de arbeider werkzaam is in het andere land. In dat geval wordt de geneeskundige behandeling verstrekt overeenkomstig de regeling van het land, waar de gezinsleden zich bevinden, zulks ten laste van de organen van dat land.

Voor zover ten aanzien van de uitkeringen, bedoeld in de artikelen 5, 6, 7 en 8, een bepaalde verzekeringsduur wordt vereist, worden de in elk der beide landen vervulde verzekeringstijdvakken samengeteld.

Artikel 9

Ten aanzien van de uitkering bij invaliditeit geldt, dat deze verstrekt wordt door het bevoegde orgaan van het land, welks wetgeving op de arbeider van toepassing is ten tijde van het intreden der invaliditeit. Een Nederlandse arbeider, die b.v. tien jaar hier te lande verzekerd is geweest en daarna naar Frankrijk verhuist en aldaar, na b.v. twee of drie jaar verzekerd te zijn geweest, invalide wordt, ontvangt invaliditeitsuitkering overeenkomstig de regelen der Franse wetgeving ten laste van het betrokken Franse orgaan. De hoogte dier Franse uitkering wordt evenwel bepaald met medetelling van de verzekeringsperiodes, welke de betrokkene in Nederland vervuld heeft. Het omgekeerde geldt, wanneer een Franse arbeider, die eerst in Frankrijk verzekerd is geweest, naar Nederland verhuist en alhier na enige jaren invalide wordt.

Op de regel, dat de invaliditeitsuitkering ten laste komt van het land, waar de arbeider invalide wordt, bestaat een uitzondering ten aanzien van de arbeider, wiens invaliditeit intreedt binnen een jaar na aankomst in het nieuwe land. Wanneer een arbeider binnen die termijn in het nieuwe land invalide wordt, komt de invaliditeitsuitkering ten laste van het verzekeringsorgaan van het andere land, bij hetwelk hij eertijds verzekerd was. Deze beperking geldt niet ten aanzien van invaliditeit, welke het gevolg is van een ongeval, dat binnen een jaar na aankomst in het nieuwe land plaats vindt.

Artikel 10

Artikel 10 heeft het oog op gevallen van herhaalde invaliditeit uit hoofde van dezelfde oorzaak. Ten aanzien van deze is bepaald, dat de uitkering komt ten laste van het verzekeringsorgaan van het land, hetwelk reeds eerder ter zake van dezelfde invaliditeit uitkering heeft verstrekt.

Artikel 11

Dit artikel waarborgt, dat een invaliditeitsrentetrekker, die van het ene naar het andere land verhuist, in het nieuwe land zijn uitkering behoudt.

Artikel 14

De in het verdrag opgenomen regeling inzake uitkering bij ouderdom en overlijden verschilt wezenlijk van die bij invaliditeit. Wanneer een arbeider in de loop van zijn actieve periode zowel in Nederland als in Frankrijk verzekerd is geweest, komt ingevolge het bepaalde in artikel 9, lid 2, de invaliditeitsuitkering ten laste van het land, waar de betrokkene invalide wordt. De ouderdoms- of weduwenuitkering daarentegen wordt naar verhouding van de in elk land doorgebrachte verzekeringsduur over de beide landen verdeeld.

Evenals ten aanzien van de uitkering bij invaliditeit geldt ook ten aanzien van de ouderdoms- en weduwenuitkering, dat de verzekeringsperiodes, welke een arbeider in de loop van zijn actieve werkzaamheid deels in het ene en deels in het andere land heeft vervuld, worden samengeteld. Vervolgens gaat elk land na welk bedrag aan uitkering zou zijn ontvangen, indien de verzekeringsperiodes, welke de betrokkene in de beide landen heeft doorgebracht, uitsluitend in het eigen land vervuld waren geworden. Daarna wordt de uitkering vastgesteld op een gedeelte van het aldus gevonden bedrag en wel op een zodanig gedeelte, dat in evenredigheid staat tot de werkelijke verzekeringsduur in het betrokken land. Ter toelichting hiervan diene het volgende voorbeeld.

Een Nederlander is b.v. 15 jaar verzekerd geweest in Frankrijk en 25 jaar in Nederland. Het Franse verzekeringsorgaan berekent, hoeveel de ouderdomsuitkering overeenkomstig de bepalingen zijner wetgeving zou hebben bedragen, indien de verzekeringsduur, in Nederland doorgebracht, in Frankrijk vervuld ware geworden. Van

het aldus gevonden bedrag wordt vervolgens 15/40 door Frankrijk als pensioen toegekend. Van Nederlandse zijde wordt op overeenkomstige wijze gehandeld. Men gaat er van uit, alsof de Franse verzekeringsduur in Nederland ware vervuld geworden. Over dat tijdvak worden er geacht premieën ingevolge de Nederlandse verzekering te zijn betaald. Vervolgens wordt berekend, hoeveel de ouderdomsrente op deze wijze zou hebben bedragen. Van het aldus gevonden bedrag wordt in verhouding tot de werkelijk in Nederland doorgebrachte verzekeringsduur uitkering verstrekt. In het gestelde voorbeeld zal die uitkering worden bepaald op 25/40 van het bovenbedoelde bedrag.

Deze wijze van berekening van renten wordt algemeen aangeduid als het zogenaamde „prorata-systeem”, hetwelk in de verdragen tussen de landen van het Vijfmoedighedenverdrag met betrekking tot de ouderdoms- en weduwenverzekering algemeen gevolgd wordt.

Artikel 15

Dit artikel bepaalt, dat de gunstige regeling van artikel 14 niet geldt ten aanzien van de verzekerde, die met samentelling van de in beide landen vervulde verzekeringstijdvakken niet gelijktijdig voldoet aan de in beide landen geldende voorwaarden voor aanspraak op een rente of pensioen. In dat geval wordt de aanspraak op de rente of het pensioen uitsluitend beoordeeld naar de voorschriften der wetgeving van elk land afzonderlijk.

Artikel 16

Een verzekeringsduur in een der beide landen van minder dan een jaar kan uiteraard slechts tot een zeer lage rente leiden. De kosten van administratie, verbonden aan het betalen van dergelijke lage renten in het andere land, zouden niet in verhouding staan tot de baten, welke er mede worden verkregen. Om deze reden wordt in artikel 16 bepaald, dat de gunstige regeling van lid 3 van artikel 14 alleen toepassing vindt, wanneer de verzekering in elk der beide landen ten minste een jaar heeft geduurd.

Artikel 17

Ofschoon de regeling van artikel 9 voor de invaliditeitsverzekering en van artikel 14 voor de ouderdoms- en weduwenverzekering voor de betrokkenen in het algemeen gunstig is, bestaat nochtans de mogelijkheid, dat zij in een individueel geval tot een minder gunstige uitkomst leidt dan wanneer door elk land afzonderlijk uitkering was verstrekt naar zijn eigen wetgeving, zonder rekening te houden met in het andere land volbrachte verzekeringsduur. Het is hierom, dat in het eerste lid van artikel 17 wordt bepaald, dat iedere verzekerde op het moment, waarop zijn aanspraak op pensioen ontstaat, verzoeken kan de bepaling van de artikelen 9 en 14 te zijnen aanzien buiten toepassing te laten.

Artikel 18

De coördinatie tussen de wetgevingen der beide landen brengt mede, dat de voorwaarden, welke de artikelen 33 en 4 der Invaliditeitswet (leeftijdsgrens van 35 jaar en loongrens van 3000 gulden) stellen aan de opneming in de verzekering, buiten toepassing blijven ten aanzien van personen, die vóór hun tewerkstelling in Nederland in Frankrijk verzekerd zijn geweest. Eenzelfde bepaling als artikel 18 komt voor in artikel 10 van het Belgisch-Nederlands Verdrag betreffende de toepassing der wederzijdse wetgeving op het punt der sociale verzekering.

Artikel 21

Dit artikel strekt ertoe samenloop van uitkering ter zake van eenzelfde beroepsziekte te voorkomen. Het heeft in het bijzonder betrekking op gevallen van silicose.

Eveneens op 7 Januari 1950 zijn te 's-Gravenhage getekend een Aanvullend Accoord, een Protocol inzake de Rijnvaart en een Bijzonder Protocol betreffende uitkeringen aan ouden van dagen. Dit Accoord en deze Protocollen dragen het karakter van overeenkomsten, als bedoeld in artikel 60, vierde lid, der Grondwet, waarvan mededeling dient te worden gedaan aan de Staten-Generaal. In verband met genoemde grondwetsbepaling zijn de tekst en de vertaling er van als bijlage aan deze Memorie toegevoegd.

De Minister van Sociale Zaken,

A. M. JOEKES.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

STIKKER.